

Östra Älvsala tomtägarförening

Grönområdesplan över skogsområden på Östra Älvsala 3:1, Värmdö kommun

Grönområdesplan

Föreliggande grönområdesplan över Östra Älvsala 3:1 gäller för tiden 2023-2032. Östra Älvsala ligger i Värmdö kommun och är belägen knappt 9 km öst om Hemmesta.

Bakgrund

Grönområdena på fastigheten är noterade i den gällande detaljplanen från 2022. Detaljplanen föreskriver att målsättningen för grönområdena är att de ska förbli grönområden och vara till gagn för de boende i området. Det finns inget krav på marklov för att utföra åtgärder i skogsområdena. I området finns 7 utpekade träd som kräver marklov varav fyra av dem är på tomtmark.

I ett område med bebyggelse med naturmark i nära anslutning finns förväntningar på hur skogsområdena ska förvaltas. Genom att identifiera naturvärden samtidigt som det ska vara en trevlig skog att vistas i, kan det finnas en konflikt mellan olika grader av skötsel. Det ska också anpassas till fastighetsägarnas specifika önskemål och behov av åtgärder när bebyggelse gränsar till grönområdena.

Inga stora åtgärder är utförda under den senaste 10-årsperioden vilket återspeglas att endast små åtgärder föreslås i de flesta avdelningar.

Östra Älvsala tomtägarförenings målsättning med grönområdena. (enligt områdesbeskrivning)

Det övergripande målet med skogsinnehavet på Östra Älvsala 3:1 är att tillgodose behov av område för närrekreation och bevarande av befintliga natur- och kulturvärden.

Beskrivning- Närhet till bebyggelse

Skogsområdena kan med lätthet nås genom promenad eller med cykel. Grönområdena nyttjas flitigt av fastigheternas invånare, framför allt av de närboende under vardagens rekreationstillfällen. Oftast promenerar man i dessa grönområden.

Rekreativ mål

Inom föreningens grönområden kan barn, ungdomar, vuxna och äldre hitta sina områden. Ett grönområde som de kan söka sig till för att uppleva naturen, få avkoppling och känna välbefinnande. Området bör också utgöra en rik livsmiljö för växter och djurliv, erbjuda möjligheter för bär- och svamplockning och ge skydd mot insyn, vind och luftföroreningar. Skötseln av området bör tillgodose de behov och önsningar som finns hos föreningens medlemmar. Grönområdena bör skötas för den lokala människans behov av natur och fostra en ansvarskänsla för natur och miljö.

I skogarna på Värmdö och även i det omgivande landskapet i kustnära områden i östra Sverige, växer i stor utsträckning en skog med höga naturvärden "skärgårdsnaturskog" som kännetecknas av gammal ofta senvuxen tall på magra marker. Den har lång kontinuitet bakåt i tiden vilket ger flera ovanliga arter livsmiljöer. Talticka, en art som kräver gamla tallar som den kan etablera sig på, växer på flera gamla träd och är en rödlistad art p.g.a. dess krav på gammal tall. I grönområdena växer talticka på några lokaler.

Skötselstrategi

För att uppfylla ovanstående mål måste skötseln resultera i ett område som rymmer en stor variation, som är stabil, vital och anpassad till den omgivande miljön. Grönområdesskötseln bör anpassas efter hur skogen används av föreningens medlemmar och ha som mål att vara funktionell för så många olika brukargrupper som möjligt. Inom grönområdena bör skötseln vara aktiv men ytterst varsam och följa grönområdesplanen. Stora förändringar av grönområdena bör undvikas och inriktningen bör vara att alltid använda skonsamma avverkningsmetoder för att minimera eventuella markskador.

Biologisk mångfald och biologiska kvaliteter

Den biologiska mångfalden och dess kvaliteter är viktiga att bevara. Landskapets biologiska kvaliteter finns framför allt knutet till opåverkade barrskogsområden med hållmarker, eftersom dessa områden med torra och senvuxna träd är livsutrymme för många arter hos den lägre faunan och floran likväl som många fåglar och insekter.

Landskapet är även starkt kulturpräglad och innehåller rester av lövträd och odlingsspår från äldre tidsepoker. Fastigheten har fr.a. i område 9 en rik miljö med bl.a. gamla tallar, björkar och askar. Höga värden kopplade till gammal skog på hållmarker finns i 1 och 2, 6 till 8 samt 13 och 14. Igenväxningsskog på landhöjningsmark finns i avdelning 11.

Floran gynnas av en kontinuerlig skötsel genom regelbundna röjningar och att oönskade trädslag inte får fäste. Rishögar och upplag bör inte placeras på mark där exempelvis en rik kärleväxtflora finns. Lämpliga placeringar av högarna bör inventeras under växtsäsong när floran är mest förekommande.

Bryn utgör en ekologiskt mycket viktig övergångszon i naturen. Vanligtvis rör det sig om en smal zon vars sammanlagda längd kan vara betydande i vissa trakter. Det är vanligen bredkroniga ädellövträd som t.ex. ek och ask, asp, sälg

eller björk som växer i mer eller mindre blandade bestånd. Solexponerade träd och lågor kan förekomma. Många gånger förekommer arter som rönn, en, oxel, hagtorn, olvon, slån, bok, ek, nypon, hassel, apel och körsbär som ger frukt och bär och därför kallas för bärande. De flesta av dessa är också vad som brukar kallas för blommande, alltså arter som är betydelsefulla som pollen- och nektarkällor.

De finaste brynen finns oftast i söderlägen. Här kan det även finnas en artrik kärlväxtflora med hävdgynnade arter som finns kvar efter tidigare bete eller slåtter. Denna biotop är ofta flerskiktad med ett välutvecklat och artrikt buskskikt.

Även om kanske träden i nuläget inte är speciellt gamla så kan de bli det på sikt vilket gör det värdefullt och viktigt att spara dem. Vad gäller gamla träd så hyser framför allt gamla ekar hög biodiversitet. Ek, ask och lönn har "rik bark", dvs högt pH och god vattenhållande förmåga som gör att många arter, till exempel lavar, gynnas. Även barkens skrovlighet ger en miljö som många arter gillar. Eken uppnår hög ålder och grov dimension. Detta skapar många nischer för olika arter i tid och rum, dessutom har olika arter med dålig spridningsförmåga lång tid på sig att etableras. Ekens "mulm" dvs nedbrutet och halvnedbrutet material inne i gamla träd har speciella närings- fuktighets- och ljusförhållanden som många hotade arter är beroende av. På ekar i hagmarker finns olika exponeringsmiljöer vad gäller solbelysning som gynnar olika arter. Men även andra gamla lövträdarter uppvisar ofta hög biodiversitet.

Ekologiska bristfaktorer

Generellt har landskapet brist på gammal skog och gamla träd av olika trädslag, områden med brandpåverkan, död ved i olika former och nedbrytningsgrad samt våtmarker som har naturliga vattenståndsvariationer eller är opåverkade av dikning. Östra Älvsala har ett imponerande stort inslag av gammal tallskog som föreningen ska vara stolta över och värna om. Det utgör en viktig del i landskapet där skogstypen är ovanlig.

Kontroll hos Artdatabankens register visar att inga anmärkningsvärda arter är noterade.

Fornlämningar

Inga fornlämningar som lyder under kulturminneslagen finns registrerade. Det kan dock finnas oregistrerade objekt som ännu inte är upptäckta. Tillstånd av Länsstyrelsen krävs för åtgärder vid lämningar.

Beskrivning över skogsavdelningar

1/ Beskrivning: I norra delen av fastigheten finns en gammal tallskog på hållmark med mycket gamla träd med grov skorpbark. Ett litet område med hållar ingår. Inslag av gran, asp och björk i området.

Målsättning: En äldre skog som domineras av gamla tallar. Ett litet inslag av lövträd och gran ger området variation.

Åtgärder: Inga större åtgärder. Det finns en begränsad uppväxt av yngre träd som på sikt kan glesas ut. Spara lövträd och yngre tall med ett avstånd mellan c:a 2-3 meter mellan ungträden. Död ved som bildas bör lämnas kvar i området. Utfös om 5-10 år. Samråd med närliggande tomtägare innan åtgärd.

2/ Beskrivning: Centralt på fastigheten finns ett stråk mellan tomter där mycket gammal hällmarkstallskog dominerar trädslagsblandningen. Ett litet inslag av gran, asp och björk förekommer. Små fuktiga svackor förekommer sporadiskt. Begränsat med död ved.

Målsättning: I stort sett opåverkad av skogliga åtgärder. Eftersom byggnader avgränsar i stort sett hela området kan farliga träd kapas som riskerar att falla in på tomter. Det är bra om enstaka träd invid ek kan kapas med målsättning att gynna trädslaget. Området har små partier där ungskog försöker att etablera sig. Det kan i viss mån glesas ut speciellt om de växer under kronan på ek och riktigt gammal tall.

Åtgärder: Möjlig åtgärd att kapa gran som växer i anslutning till lövträd och tall. Det är lämplig att lämna kvar liggande döda träd. För att underlätta promenader i området kan en stig rensas från grenar och toppar som hindrar vandringen i området. Åtgärder längs tomterna görs i samråd med tomtägarna. Åtgärder utförs om 5-10 år.

3/ Beskrivning: Litet område mellan bebyggelse och inäga. Det växer asp och björk samt tall i området.

Målsättning: Varierad äldre skog med avseende på löv- och barrträd samt ålder.

Åtgärder: Glesa ut i undervegetationen, gynna då bärande buskar som hassel, måbär och hallon. Åtgärd om 5-10 år

4/ Beskrivning: Talldominerad skog mellan bebyggelse och havet. Skogen har mycket gamla träd. Ett litet inslag av unga träd har börjat att etablera sig i grupper. Området har även ett litet inslag av senvuxen gran, asp och björk. I kanten mot havet finns en badplats och bryggor.

Målsättning: Tallskog med mycket gamla och senvuxna träd. Inslag av gran, asp och björk samt ek. Området närmast badplatsen är röjd från uppväxande lövträd.

Åtgärder: I grupperna med unga tallar, välj ut utvecklingsbara träd och röj bort träd som konkurrerar. Allteftersom lövuppslag växer upp bör de röjas regelbundet. Samla ihop röjningsrester och lägg dem i högar eller bränn dem. Utför åtgärderna inom 5 år och upprepa lövröjning med c:a tre års mellanrum.

5/ I västra delen av fastigheten finns ett litet område mellan bebyggelse och havet där det endast växer plantskog och ungskog av björk, asp och ek samt enstaka tall. Regelbundna röjningar har skett i området. Lövuppslag av asp och björk. Ekplantorna är kraftigt betade av vilt. Stigar leder genom området som är välbesökt av de närboende. Badplats.

Målsättning: En varierad skog med träd av olika arter och ålder. Höjden hålls låg då det är nära badplats. Promenadvänliga stigar genomkorsar skogen.

Åtgärder: Välj ut utvecklingsbara unga ekar som skyddas av t.ex. nät. Låt de växa upp till c:a 2 m höjd innan näten tas bort. Lämpligt avstånd mellan ekarna 5-10 m. Røj asp och björk regelbundet. Håll stigen fri från röjningsrester. Åtgärden med att utveckla ek bör inledas snarast. Lövrøjning med c:a tre års mellanrum.

6/ Beskrivning: Mycket gammal imponerande tallskog med träd som växt i området uppåt 200 år. Området avgränsas av havet och bebyggelse. Det finns ett litet inslag av asp, björk och ek. Centralt finns ett litet område med unga skott av asp och björk. Enstaka döda träd och liggande lågor. Fina hållar med badmöjligheter längs stranden.

Målsättning: Bevara miljön med mycket gammal tallskog som har ett inslag av lövträd och enstaka gran. Ekarna är frihuggna från konkurrerande gran och lövträd.

Åtgärder: I partiet med uppslag av lövträd och tall bör de unga träden glesas ut så att avståndet blir c:a 2-3 m mellan stammarna. Träd oavsett ålder som växer under de ekar som finns i området bör röjas bort alternativt kapas. Det gäller främst gran. Åtgärden utförs inom 5 år. Lämna gärna kvar död stamved och rensa bort större röjningsrester från området alternativt att lägga riset i högar. Mest aktuellt med åtgärder närmast stigen.

7/ Beskrivning: Mycket gammal tallskog som delvis växer på hållmarker. Området avgränsas av bebyggelse i norr och havet i söder. Inslag av asp, björk, ek och gran. Intrycket är att det har karaktär av naturskog med grupper av unga träd. Död ved förekommer sporadiskt. Fin utsikt mot farleden mellan Strömna och Djurö.

Målsättning: En promenadvänlig skog med tall som dominerar trädslagsblandningen. Död ved av olika trädslag och nedbrytningsgrad finns spridd i skogen. Slänten mot havet är opåverkad av skogliga åtgärder.

Åtgärder: Inga aktuella åtgärder. Lämna skogen i stort sett för fri utveckling. Närmast stigen kan nedfallna grenar och toppar tas bort för att förbättra framkomligheten. På sikt kan enstaka unga tallar kapas som växer under de riktigt gamla träden.

8/ Beskrivning: En sydostvänd sluttning med mycket gamla tallar som dominerar trädslagsblandningen. Ett litet inslag av ek förekommer samt asp och björk. I kantzonen mot havet växer en del klibbalar. Ett yngre skikt har växt upp med främst unga tallar som delvis växer stamrikt. En välanvänd stig leder genom området. Bebyggelse gränsar överst i sluttningen.

Målsättning: Längs stigen en variationsrik gammal tallskog med träd av grov dimension. I det yngre skiktet växer unga träd mest tall men även asp, björk och ek. Av trädslagen gynnas främst ek.

Åtgärder: Rökning i uppslag av unga träd där utvecklingsbara tallar och ekar frihuggs från konkurrerande unga stammar. I övrigt röjs asp och björk fram. Medelavstånd mellan ungräden 3-5 m. Enstaka gammal tall kan kapas så att de äldre ekar som växer i området blir frihuggna. Gran röjs bort helt. Stigen hålls fri från hindrande träd och buskar. Utförs om 5-10 år.

9/ Beskrivning: Variationsrik avdelning med gammal tall närmast vägen. Skogen är gles med tall, björk och asp samt en del klibbal i kanten mot havet.

En kantzona mot vattnet är stamrik och tätvuxen med inslag av gran. En badplats finns i området och är välbesökt om somrarna. Stora buskage av slån växer i kanten mot de öppna ytorna.

Målsättning: En vacker och lättillgänglig talldominerad skog för promenader och utflykter samt bad.

Åtgärder: Håll efter slånbuskagen så att de inte breder ut sig över de öppna ytorna. Rök regelbundet även lövuppslag som växer upp i området. Möjligen kan enstaka unga ekar tillåtas att växa upp till stora träd. Stigen hålls fri från hindrande träd. Kantzonen mot havet kan glesas ut något och kapa i första hand de granar som växer där. I övrigt kan krumma tallar frihuggas från asp och björk. Åtgärder utförs lämpligen inom 5 år.

10/ Beskrivning. Skogen i kanten mot Klubben är en stamrik varierad äldre skog med inslag av tall, gran, asp och björk.

Målsättning: Skogsområdet har variation av olika trädslag där tall, gran, asp och björk samt klibbal växer.

Åtgärder: Inga aktuella åtgärder. Träd som växer ut över diket kapas vid behov. Lämna kvar död ved av lövträd när de uppkommer.

11/ Fuktigt område med klibbal, björk och hägg som växt upp allteftersom landhöjningen fortskrider. Området är mycket stamtätt.

Målsättning: Klibbalskog med gamla träd. I takt med att området blir torrare i kanten mot vägen kommer björk och sälg att etablera sig.

Åtgärder: Vid behov exempelvis om det finns träd som riskerar att falla på vägen, kan de träden kapas. Lämna kvar död ved i området.

12/ Beskrivning: Litet område med äldre skog av tall med ett inslag av asp, björk, ek och klibbal. Skogsdungen växer i anslutning till båtupplagsplats.

Målsättning: Stor variation i trädslagsblandningen där tall, asp, björk samt ek dominerar.

Åtgärder: Träd som riskerar att falla in på båtupplagsplatsen kapas. Det kan vara lämpligt att lämna högstubbar av de kapade träden. Ekar frihuggs från konkurrerande träd. Närmast båtupplagsplatsen kan hassel planteras som håller ner ev. uppslag av lövträd. Åtgärder utförs inom 5 år.

13/ Beskrivning: I nordöstra delen av fastigheten finns ett hållmarksområde med mycket gammal tall med ett inslag av björk, asp och ek samt gran. Död ved förekommer sporadiskt. Terrängen är svårframkomlig med små branter och hållar. En otydlig stig leder genom området. En kraftledning finns i gränsen mot Bullandö.

Målsättning: Skog med varierande trädslagsblandning som domineras av gammal tall. Trädslagsblandningen domineras av senvuxna träd som växer tillsammans med en yngre generation. Död ved av olika trädslag och nedbrytningsgrad finns spridd i skogen. Området ger ett intryck som naturskog.

Åtgärder: Inga aktuella åtgärder, möjligen kan tall och enstaka ek frihuggas från konkurrerande gran. Lämna kvar död ved i området som inte hindrar promenader.

14/ Ett litet parti i norra delen av fastigheten som avgränsas av fastighetsgräns mot Bullandö i öster och tomter åt väst. Här växer skogen stamrikt med främst lövträd som asp och björk men även en hel del gammal gran och tall. Ett inslag av medelålders ek samt mycket grov asp med bohål gör området till en mycket varierad skog. Det finns ett litet parti med asp som växer stamtätt. Det finns fuktiga partier i området.

Målsättning: Bevara en skog som domineras av olika lövträd samt har ett inslag av tall och gran. Många träd har grov dimension.

Åtgärder: Frihugg ek från de granar som konkurrerar med ekarna. Även tall och de grova asparna kan frihuggas från konkurrerande träd. Glesa ut i partiet där asparna växer stamtätt så att trädens kronor inte når varandra. Uttag c:a 25 % inom 5 år. Undvik körskador genom att köra ut virket under torr period alternativt när marken är tjälad. Samla även ihop granris- och avverkningsrester och kör bort resterna. De kan även läggas i högar. Det är för att växter på marken ska kunna växa fram.

Stefan Eklund
Skogskonsulent